

**TSENGULUSO YA NDEME YA
MURUNDU KHA VHAVENDA**

M.A. (AFRICAN LANGUAGES)

M.P. MAKHADO

2009

TSENGULUSO YA NDEME YA

MURUNDU KHA VHAVENDA

NGA

MALUṬA PETER MAKHADO

**Ngudo iyi pfufhi yo ṅekedzwa hu tshi ṭodiwa u swikelelwa
ṭhodea dza digirii ya Masiṭasi (Master's Degree) kha
Muhasho wa Nyambo dza Vharema
(Department of African Languages)**

KHA

YUNIVESITHI YA LIMPOPO

MUTHUSI: PROF. R.N. MAḌADZHE

2009

MUANO

Nḡe **Maluḡa Peter Makhado** wa tsaino i re afho fhasi ndi ana uri mushumo u re kha ṡhoḡisiso iyi ndi wanga we nda tou kuvhanganya nḡe muḡe nahone a u athu u isiwa kha Yunivesithi ifhio kana ifhio u ṡoḡou fusha ṡhoḡea dza digirii ifhio kana ifhio.

Tsaino _____

M.P. MAKHADO

DATUMU

NDIVHUWO

Ndi livhuwa Mudzimu o mphaho maanda na vhuṭali uri ndi kone u ṭhaphudza pfunzo dzanga.

Ndi livhuwa Vhophurofesa Maḍadzhe R.N. vhe vha vha vhone muthusi na muṭoli wa mushumo uno. Nga ṭhuṭhuwedzo na u sa mphelela mbilu havho ndo ḍi wana ndi tshi pfa u lelutshelwa nga mushumo hoyu. Ndi ri Mudzimu a vhe navho.

Ndi livhuwa na khonani yanga Vho-Doboro L. kha ṭhuṭhuwedzo dzavho dze dza nṅea mafulufulu a uri ndi kone u ṭhaphudza mushumo wanga.

Ndi livhuwa ṭhoho yanga ya tshikolo Vho-Khoza M.S. vhe vha sumbedza u vha na lutamo luhulwane lwa u ṭoḍa u vhona ndi tshi ṭhaphudza pfunzo dzanga hu si na zwipiringedzi.

Ndi tama u livhuwa mufumakadzi wanga Vho-Musiiwa, vhabebi vhang a Vho-Mbudzeni Florance, na Vho-Nyelisani Thomas Makhado kha thabelo dzoṭhe dze vha vha vha tshi dzulela u dzi ita vhusiku na masiari kha uri ndi ḍi wane ndo tsireledzea uri ndi kone u ṭhaphudza pfunzo dzanga.

Ndi livhuwa na muthaiphi wa mushumo wanga ane avha Vho-Livhuwani Muṭaheli.

MANWELEDZO

Musi ro sedza divhazwakale ya murundu kha Vhavenda ri wana zwauri musii Vhavenda vha sa athu u kona u fumbisa vho vha vha tshi fumbiseliwa vhatukana vhavho nga Vhalemba na nga Vhapeli. Luambo lune lwa shumisiwa murunduni ndi lwo khetheaho ngauri a lu fani na luambo lune vhathu vha lu shumisa divha na divha. Luambo lwa hone lu shumisiwa murunduni fhedzi. Arali o yaho murunduni a nga shumisa luambo lwa murunduni hu na a songo yaho a nga si pfe uri hu khou ambiwa nga ha mini. Nyimbo dzine dza imbiwa murunduni ndi nanzhi vhukuma. Naho hu na nyimbo dzine dza imbiwa nga Tshivenda murunduni ya Vhavenda ngoho ndi ya uri vhunzhi hadzo ndi dza Tshisuthu. Milayo ya murunduni ndi minzhi vhukuma fhedzi ine ya vha ya ndeme ndi ya u gudisa vhatukana u kona u thonifha, u shuma, na u kondelela. Kha milayo ya murunduni vhatukana vha funziwa u kona u tshila na vhanwe vhathu ngauri muthu a nga si kone u tshila e ethe vhutshiloni.